

26.

I

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,

manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima-tertiâ mensis
Decembris, anno Domini M. DCC. LXXIII.

M. JOANNE-STEPHANO GUETTARD, Regiarum Academiarum Parisiensis,
Rupellensis, Florentinæ & Stokolmiensis Socio, Censore Regio, & Historiæ Naturalis
Musæi Serenissimi Ducis Aurelianensis Custode, Doctore Medico, Præfide.

An Thoracis Hydropem tum cognoscere, tum curare difficillimum?

I.

VIARIOS inter morbos quibus obnoxia sunt partes in cavo thoracis contentæ, multi cognitu difficiles admodum, clinicorum aciem effugiunt, vim medicaminum eludunt plurimi, irritisque omnibus artis conatibus, ægros misere opprimunt. Nec mirum, cum sæpè sæpius causæ, vel lenti veneni instar, labem pluribus ab hinc mensibus, annis aliquandò, inusserint, nisi letho instante non manifestandam; vel sedem extrâ pectus occupantes, vasis per consensum contractis, aut compressis, coarctatis coactisque ad rupturam, sanguinis, limphæ, circuitum perturbant, impediunt, sistunt, innumerisque vitiis originem præbent; vel multiplices, viribus unitis, ita subito in ægrotantis perniciem conspirant, ut cui prius sit occurrendum, nec per temporis angustias, nec per symptomatum acerbitem judicare liceat: cum partes læsas nec oculis intropicere, nec digito explorare detur, cum symptomatum ipsorum infida sit pronuntiatio. Ea enim non hoc vel illud pectoris vitium comitantur & produnt, sed in omnibus ferè hujusce cavitationis ægritudinibus eadem apparent. Quæ de cunctis pectoris morbis verissima, de pectoris hydropè verius dicta sunt. Hinc Medicorum in inquirendis arripiendisq; symptomatibus, quæ morbum faciunt, ac præbent noscendum, diligens industria, labor improbus. Hinc in cadaveribus partium morbosæ conditionis curiosa exploratio, nec unquam satis commendanda. Hinc medicamentorum prudens usus, effectus sedulò notati, ut quid spei supersit, quid damni fugiendum teneant poster. De pectoris hydropè primus scripsit Hippocrates, quem inter numerosam Scribentium turbam pauci secuti sunt ad hanc usque nostram ætatem. Ex illorum observatis, non ex nostrâ opinione, hujusce morbi notitiam ac medelam in arduo adhuc esse positas, probare suscipimus.

II.

QUATUOR in cavitates præcipuas thoracem dividit pleura, unam ex utràque parte amplam, licet inæqualem pulmone dextro sinistroque recipiendis dicatam. Inter has ex tenuis illius membranae duplicaturâ nascitur mediastinum cor continens & pericardium. Corpori vertebrarum insidet quartum cavum triangulare, telâ cellulosa, aortâ, venâ azigos, oeso-

* Ne perpetuis notulis nimium crescat hæc dissertatiuncula, nominamus autores ex quorum scriptis præcipua deprompsimus, Hippocratem, Carolum Fisonem, Fridericum Hoffmannum, Thomam Willis, Riverium, Senac, Blanchi la Motte, VanSwieten.

phago, &c. occupatum. Hæc in cavitatibus perpetua sit humidi exhalatio, utque valeat & stet sanitas, perpetua fieri debet exhalati resorptio. Exhalatum si remaneat, aut liquor alius quilibet effusus, terrosus, vel alterius humoris hæc collectio, hydropis nomine insignitur. Serum abundantius collectum, vel in utroque simul thoracis cavo, vel in uno duntaxat, aut altero stagnare, vel pericardii cavitatem modo plus modo minus replere, imò distendere; vel denique intra pulmonis ipsius telam cellularem dispersum, oedematis speciem referre, aut Hydatides efformare, docent cadaverum sectiones. (Mediastini hydropem nuntiarunt haud pauci, at observatum nullus nobis notis descripsit.) Verum hunc morbum frequenter existere nunc liquidò constat. At quibus signis ductus, Hydropem, tum thoracis, tum pericardii, tum pulmonis oedematofum adesse certò possit pronunciare Medicus? Quoniam criterio, tanquam face præeunte collustratus, unum ab alio secernat, *hoc opus, hic labor est*. In omnibus ferè illo truci morbo laborantibus, hæc occurrunt symptomata, quæ communia vocare liceat; respiratio difficilis eoque magis premens, quo magis ingravescit morbus, ita ut decubitus aut in unum, aut in alterum, aut in utrumque latus sit impossibilis, ultimisque vitæ diebus erectâ cervicè spirare penè suffocatus cogatur ager; tussis molesta sæpissimè irrita, aliquando tamen cum sputis materiæ catharrali similibus, faucium siccitas, sitis ingens, nulloque potu sedanda; pulsus celer, frequens, ac humilis. His quædam signa, specialia magis, addiderunt observatores nonnulli, quæ Pathognomonica voluerunt retinenda: eam in spirando difficultatem ac crebritatem, quæ subito primo somni tempore invadat, ac quiete defraudet, sed tamen procedente diè lentescat; unius pedis aut amborum intumescencia oedematofa, deinde faciei, manuum & brachiorum, seroti tumorem, cæterarum partium oedemati prævium: aquæ seu liquidi cujuslibet fluctuantis sonum auditum, ubi concutitur ægrotantis pectus, cordis palpitationem; resolutionem denique alterius, aut utriusque brachii.

III.

QUAM incertam diagnosi inſtituant hæc signa, tum communia, tum quæ Pathognomonica dicuntur, facile deprehendit, ac judicabit, qui varias thoracis hydropæ laborantium historias à Medicis oculatis & fide dignis scriptas attentè legerit, diverſaque symptomata, pro diverſis ægrotis, diverſis morbi temporibus penſitaverit, atque inter ſe contulerit. Communia enim, febrim lentam, faucium ariditatem, tuſſim, materiæ catharrali ſimilis excretionem, orthopnæam non in hoc tantum de quo agitur morbo, ſed in plurimis aliis qui nec pectus ipſum laceſſunt, obvia eſſe nemo clinicus ignorat; & cum æqualiter ſæviant, ubi aqua pleuram inter & pulmones ſtagnat collecta, ubi pericardium diſtendit, vel telam pulmonis cellularem gravat, non hunc, illumvè, certius declarant affectum.

Idem remanet dubium, ſi ad illa nos convertamus, quæ nimium præcipites quidam dixere Pathognomonica. Ea eſt ſigni Pathognomonici cum ſuo morbo æcta conjunctio, ut morbo præſente ſemper adſit, abſens verò morbum non adēſſe certum faciat Medicum. His præpoſitis, nullum dari ſignum Pathognomicum ſequens probabit enumerationem. Quanta & qualiſcumque ſit divi Hippocratis ſcriptis debita reverentia, qui fluctuationem aquæ collectæ auditam, quandò ſuccutiſſe ager, thoracis hydropis certam protulit notam; ab hæc nullam repeti, nec repetendam eſſe diagnofiſ omnes ferè conſenſerunt Medici. Succuſſionem enim hanc tentare non licet vel reſpueñtibus ægrotis, vel periculi plenam, quandoquidem ſubitaneam ſuffocationem vel leviſſimo motui ſuccceſſiſſe triftis comprobavit experientia. Scri fluctuantis, aut quaſi ſebullientis ſtrepitum, pauci duntaxat tenſerunt ægri, ſentire ſe negarunt plurimi à Medicis interrogati. Nullus Medicus ab Hippocratis ævo (quamvis ſignum hoc non pauci tradiderint) hunc ſonum, auribus peſtori appoſitis, percepit; undè vel rarum admodum, vel ſenſibus impervium ſignum illud affirmare non dubitamus.

Signum Pathognomicum ſtatuerè oportet eam in ſpirando difficultatem ac crebritatem, quæ ſubitò primo ſomni tempore invadat, ac quiete defraudet, ſed tamen procedente diè lentefcat. Quod ſignum, inquit Carolus Piſo, cum ratio mihi diſtaverit, tum experientia in omnibus comprobavit. Inter octo quas memorat hiforias Autor ille, in tribus duntaxat hanc-e ſpirandi difficultatem legere eſt. Si Valſalvæ excipiamus qui ſemel illam, narrante Morgagny, obſervavit, nullus alius hanc vidit, etſi Riverius, Hoffmannus, alique bene multi poſt Piſonem, illam inter certa criteria referant. Scriptorum auctoritati nimium ſerviens Jacobus (a)

(a) Morgagny de ſed. &c. morb.

Vicarius, ob istud imprimis signum jurare se posse credebatur infallibiliter ægrum hydropse pectoris laborare, at tamen in mortui qui hæc difficultate laboraverat cadavere ne drachmam unam aquæ aut feri invenit, & nunquam satis laudandâ ingenuitate mirandus exclamavit; quam fallacia sunt subinde signa diagnostica! Verum enim vero quot fatis cesserint, qui aquâ pleno thorace, nullam hujusce signi notam præbuere, ibidem mirum est numerare. Quotiescumque pulmonis vasa, nisi summa cum angustia & gravi labore, permeare sanguis non valet, toties nocte adveniente crebra, difficilis respiratio jacentem fatigat, nec dimittit nisi aurorâ surgente. Fallaci igitur aut raro huic signo nulla fides est adhibenda Idem nos asserere posse de scroti tumore, antequam sero collecto dissecantur artus, tum inferiores, tum superiores: idem de resolutione alterius aut utriusque brachii: de cordis palpitatione: idem de brachi aut manus intumescentiâ serosâ, quam tamen pro certâ habent significatione vulgus ignarum, & Medicorum pars haud ignobilis, probat horum ce symptomatum præsentia in thoracis hydropse rara, aut in aliis diversis morbis frequens. De aliis, quæ centum inter ægrotantes in uno aut duobus tantum innotuere, dicere nobis supervacaneum videtur

Examinandum super est an ex consociatis illis omnibus & singulis symptomatibus, certum erui possit morbi indicium. Tutior saltem tunc adestet consensendi ratio. At illud eximium conubium, 1°. si præsto sit, inutile est, cum hæc symptomatum catervâ obrutus æger vitæ jam limites attingat. 2°. Frustra speratur, multas enim historias hoc morbo peremptorum, in quibus aut pauca, aut nulla prædicta symptomata observare datum fuerit, memorie mandaverunt Autores celeberrimi, inter quos eminet Morgagny Merito igitur una cum Jacobo Vicario nobis est exclamandum; quam fallacia sunt diagnostica!

I V.

THORACIS hydrops etiam certius nosceretur, cum ægrôtis curandis non melius actum foret. Ut hydrops quilibet sanetur, duo med. nti incumbunt absolvenda, serum collectum foras eliminare, novam ejus impedire collectionem. Priori adimplendæ indicationi apud Therapeutæ Præceptores non desunt medicamenta, cæteris pariter in hydropibus commendata; aperientia nempe, diuretica, purgantia, inter potentiora præsertim hydragoga, quin & vomitum cientia, quæ semper prosperos sortiri successus asserunt autores coevi justo audaciores, fiduciam moventia, Paracelsus denique. At promissorum vanitatem sæpius luget Medicus, ægrotantis læso assidens. Nec mirum: ignotæ, aut serius notæ ægritudini speciatim apta non opponuntur remedia, aut serius ad aquam ejiciendam frustra sese accingit exercitissimus, nam positionem respuit æger, aut potione hausta obruitur suffocatus.

Serosam colluvie effusse non satis est, nisi præcludatur fons è quo manat, nisi deleatur causa, corpusque ad pristinam sanitatem reducat. Jam verò tam innumera observata sunt causæ, ut oculatissimus genuinam (plerumque in abscondito latentem, quia desciunt symptomata verè in ista antia) ab aliis vix discernere valeat. Quo igitur se vertat, hæret anceps. Dùm hæret, ac prudenti timidaque manu admoveat auxilia, serpit magis ac magis hostis, & vires acquirit eundo, præcipitem in ruinam trudit naturam imbellem, & necessariis functionibus jam orbatam. Esto quod longâ ac multiplici edoctus experientiâ veram arripiat hydropis indolem; quoties huic debellandæ impares aut didicit, aut experitur artis conatus, ita ut tam gravi malo medelam asserre tutam difficillimum ultro confiteatur.

V.

EXHAUSTI stagnantis in pectore feri exempla, quæ passim leguntur, nos repudiare nullus credat. Juvenile corpus, suis gaudens viribus, visceribus sanis, organis integris, à subito deplente colluvie serosâ, post morbum acutum, in trô repulsum humorem facili revocandum, liberari posse; inò liberatum fuisse aliquandò, credimus. At sæpè sæpius has desiderari conditiones ad prosperum medicamenti effectum obtinendum necessarias, hisque præsentibus nihil profecisse me icamentum testantur apud Pitonem, Morgagny, aliosque, Historiæ. Testatur parvus felicius curationum, infelicius quas ingenui & soli saluti humanæ consulentes confessi sunt Medici, major numerus, & certè longè maior adhuc futurus, si eorum qui hydropse pectoris ignoto, aut non curato occubere, nomina tenere daretur. A tentaminibus prudenter in auxilium vocatis, desperatâ ægri conditione, Medicum minimè arceat non stat perpesta morbi indoles, quia satis est anceps experiri remedium quam nullum, cum certa perniciis immi-

net; verum enim verò suæ illum ignorantiae ne pudeat, nihilque polliceatur unquam.

Felici cum successu frequenter institutam fuisse paracenthesin legimus. Hanc præcepit Hippocrates, suaserunt Veteres, prædicaverunt Recentiores, & Medicos increparunt, qui tam utilem negligerent aquæ educationem, aut præ stolidâ timiditate non auderent usurpare. Pace tantorum virorum, quos novitatis amor longius forsan abstulit, liceat reponere, quòd alii multi, de genere humano æquè bene meriti, hanc non ancipitem tantum, sed semper ferè exitialem, aut saltem inutilem è foro Therapeutico jusserint projici. In hæc sententiarum & testimoniorum diversitate quænam sint partes eligendæ? Tenebit tutas Clinicus qui ad remedium & ad morbum attendet. Quânam ratione impulsus lanceolâ, tricuspidè, alio ve instrumento, pertundi pectus hominis, imperare audet Medicus, nonne ut aquæ educantur? At priusquàm ad hanc-æ educationem sese accingat, nonne apprimè callere debet, an aquæ reipsâ fuerint collectæ? an intrâ pleuram & pulmones, an intrâ pulmonem, an in pericardio stagent? an aquis effusis celeriori pede mors sit irruptura? an ne cum aquis vitam effusus sit æger? Quibus signis hæc singula detegantur, non videmus, cum incerta & fallacia esse signa diagnostica constat.

Ergo hydropem pectoris tùm cognoscere, tùm curare difficillimum.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Joannes-Stanislaus MIE, Regiæ scientiarum & Litterarum Nancei Academiæ Socius, nec-non Stanislai I. Poloniarum Regis, dum viveret, Medicus ordinarius.

M. Josephus PHILIP.

M. Petrus POISSONNIER, Regis in Sacro Consistorio Consiliarius, Regi à consiliis Medicis in Regiis Arcibus Maritimis & Colonius totius Medicinæ Præfectus, è Regiâ Scientiarum Academiâ Parisiensi, nec non Breslensis, Divionensis Scokolmiensis & Petropolitana Socius; Professor & Censor Regius.
M. Petrus CHEVALIER DE LA HAMONAIS.

M. Carolus-Ludovicus-Franciscus ANDRY.

M. Joannes D'ARCET.

M. Joannes-Baptista Alexander MAIGRET.

M. Franciscus THIERY DE BUSSY, Consiliarius Medicus Regis ordinarius in supremo Senatu Parisiensi.

M. Franciscus BERNARD Chirurgiæ Gallico Idiomate Professor designatus.

Proponebat Parisiis ANTONIUS CHAUMONT SABATIER, Parisinus, necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, Theſeos Autor.

A. R. S. H. 1773. A SEXTA AD MERIDIEM.